

Academic English

Akademická angličtina

2., AKTUALIZOVANÉ VYDÁNÍ

PRŮVODCE ANGLICKÝM JAZYKEM PRO STUDENTY, AKADEMIKY A VĚDCE

Academic English

Akademická angličtina

2., AKTUALIZOVANÉ VYDÁNÍ

PRŮVODCE ANGLICKÝM JAZYKEM PRO STUDENTY, AKADEMIKY A VĚDCE

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude trestně stíháno.

PhDr. Libor Štěpánek, Ph.D., Janice de Haaff, MEd, BEd, a kolektiv

Academic English – Akademická angličtina

Průvodce anglickým jazykem pro studenty, akademiky a vědce

2., aktualizované vydání

Vydala Grada Publishing, a.s.

U Průhonu 22, 170 00 Praha 7

tel.: +420 234 264 401, fax: +420 234 264 400

www.grada.cz

jako svou 6918. publikaci

Autorský tým:

PhDr. Libor Štěpánek, Ph.D.

Janice de Haaff, MEd, BEd

Mgr. Alena Hradilová, Ph.D.

Mgr. Colin Kimbrell

Ing. Bc. David Schüller, Ph.D.

Odborně recenzovala:

PaedDr. Jana Vejvodová, CSc.

Vydání odborné knihy schválila Vědecká redakce nakladatelství Grada Publishing, a.s.

Odpovědná redaktorka Alena Tůmová

Grafická úprava a sazba Eva Hradiláková

Návrh a zpracování obálky Vojtěch Wagner

Počet stran 224

Druhé vydání, Praha 2018

Vytiskla Tiskárna v Ráji, s.r.o., Pardubice

© Grada Publishing, a.s., 2018

ISBN 978-80-247-2051-7 (ePub)

ISBN 978-80-247-2060-9 (pdf)

ISBN 978-80-271-0842-8 (print)

Obsah

O autorech	7
Úvod	9
Poděkování	13
1. Uvedení do problematiky akademické angličtiny	15
1.1 Anglický jazyk (English language)	15
1.2 Akademická angličtina (Academic English)	19
1.3 Akademické dovednosti (Academic skills)	21
2. Slovní zásoba (Vocabulary)	23
2.1 Slovo k začátečníkům	24
2.2 Slovo k pokročilým	25
2.3 Práce se slovníkem (Dictionary use)	38
2.4 Evropský referenční rámec pro jazyky	45
2.5 Užitečné odkazy	45
3. Mluvnice (Grammar)	47
3.1 Jak s mluvnicí pracovat?	50
3.2 Gramatické jevy	53
3.3 Evropský referenční rámec pro jazyky	75
3.4 Užitečné odkazy	76
4. Čtení (Reading)	77
4.1 Jak číst v akademickém prostředí?	78
4.2 Čtení s cílem vyhledávání informací (Scanning)	81
4.3 Čtení s cílem obecného porozumění (Skimming)	86
4.4 Odlišení hlavních myšlenek od vedlejších a rozvíjejících (Main ideas vs developing arguments)	88
4.5 Čtení mezi řádky (Reading between the lines)	90
4.6 Evropský referenční rámec pro jazyky	96
4.7 Užitečné odkazy	97

5. Poslech (Listening)	99
5.1 Před poslechem (Before listening)	101
5.2 Během poslechu (While listening)	106
5.3 Po poslechu (After listening)	110
5.4 Procvičování poslechu	110
5.5 Zápis poznámek (Note taking)	112
5.6 Evropský referenční rámec pro jazyky	116
5.7 Užitečné odkazy	117
6. Mluvení (Speaking)	119
6.1 Ústní projev (Spoken production)	119
6.2 Mluvená interakce (Spoken interaction)	134
6.3 Evropský referenční rámec pro jazyky	153
6.4 Užitečné odkazy	155
7. Písemný projev (Academic writing)	157
7.1 Styl (Style)	159
7.2 Organizace (Organization)	169
7.3 Mravní imperativ akademika (Academic integrity)	183
7.4 Životopis (Biography and CV)	186
7.5 Dopisy a e-maily (Letters, e-mails)	192
7.6 Evropský referenční rámec pro jazyky	197
7.7 Užitečné odkazy	198
Závěr	199
Summary	200
Klíč ke cvičením a možné odpovědi	201
Bibliografie	217

O autorech

PhDr. Libor Štěpánek, Ph.D.

Vystudoval angličtinu a historii na Filozofické fakultě a politologii na Fakultě sociálních studií MU. V současné době pracuje jako ředitel Centra jazykového vzdělávání MU. Ve své odborné činnosti se specializuje na akademickou angličtinu, kde se soustředí na dovednosti *soft skills*, např. akademické prezentace, akademické psaní a využití technologií ve výuce jazyků. Jeho hlavní vědecký zájem je ovšem zaměřen na zavádění kreativních metod a zážitkové pedagogiky do výuky jazyků ve vysokém školství. V této oblasti hojně prezentuje, publikuje a vede vzdělávání učitelů.

Janice de Haaff, MEd, BEd

Vystudovala pedagogiku na *Concordia University* v Kanadě a technologie ve vzdělávání na *Manchester University* ve Velké Británii. Po dvaceti letech výuky akademické angličtiny v Kanadě se vrátila roku 1995 do Velké Británie, kde pracovala deset let na pozici *Director of Studies for foundation and general English programmes for international students* na *Aberystwyth University*. Zabývá se využitím interkulturní komunikace a sociálních sítí ve výuce jazyků. V poslední době se podílela na tvorbě programu akademické angličtiny na *Beijing Normal University* v Číně.

Mgr. Alena Hradilová, Ph.D.

Vystudovala angličtinu na Pedagogické a Filozofické fakultě MU. V současné době pracuje jako odborná asistentka v Centru jazykového vzdělávání MU, kde se specializuje na akademickou a právnickou angličtinu. Hlavní oblastí jejího zájmu je využití videokonferenčních technologií ve výuce odborného jazyka a akademické psaní pro doktorandy.

Mgr. Colin Kimbrell

Vystudoval obor energetická bezpečnost na Fakultě sociálních studií MU a na téže fakultě pokračuje v doktorském studiu v oboru mezinárodní vztahy. V současné době vede kurzy anglického jazyka pro akademické a specifické účely na základě principů integrované výuky předmětů a cizího jazyka (CLIL) v Centru jazykového vzdělávání MU, kde se specializuje na podporu akademiků v angličtině a na rozvíjení akademických dovedností v oblasti mezinárodních vztahů a politologie.

Ing. Bc. David Schüller, Ph.D.

Vystudoval management na Ekonomicko-správní fakultě MU a podnikové finance a obchod na Podnikatelské fakultě VUT v Brně. Anglickému jazyku se profesně věnuje od roku 1998. V současné době pracuje v Centru jazykového vzdělávání MU, kde zpracovává jazykové materiály, vytváří Virtuální jazykovou studovnu a poskytuje jazykovou podporu pro studenty se specifickými potřebami. Současně vyučuje na Fakultě podnikatelské VUT v Brně předměty zaměřené na marketing a management.

Úvod

Status anglického jazyka na vysokých školách se v průběhu posledních let znatelně změnil. Angličtina pozbyla postavení jednoho z možných výběrových světových jazyků a stala se zásadní a vsudypřítomnou komunikační nutností, bez níž se nikdo v akademickém prostředí neobejde. Cílem naší publikace je proto zprostředkovat podstatu základních dovedností, které jsou v současné době k úspěšnému studiu nebo akademické kariéře zapotřebí. Po přečtení této knihy bychom měli chápat, co pojem „akademická angličtina“ obnáší a co se od nás v této oblasti očekává.

Ačkoli je zřejmé, že naše vysoké školy považují výuku anglického jazyka za samozřejmost, ne všechny kurzy jsou dotovány dostatečným počtem výukových hodin, ne všechny materiály plně vyčerpávají specifickou oblast akademické angličtiny a konečně ne všechny programy musí brát akademickou angličtinu v úvahu – někde se může jednat o angličtinu obecnou, jindy zase o vybrané prvky anglického jazyka pro specifické potřeby toho kterého oboru. Záměrem naší práce je tedy představit materiál, který doplní všeobecné chybějící oblasti akademické angličtiny obecným výkladem – navíc v češtině, protože kvalitních učebnic s vysvětlením v angličtině existuje nepřehledné množství. Jde také o materiál, který není založen na výkladu učitele, protože máme-li k dispozici vyučujícího, budou zřejmě konzultace efektivnější.

Současně je jisté, že na naše vysoké školy přicházejí studovat či pracovat lidé různých věkových kategorií, s nejrůznějším vzděláním i praxí, jejichž jazykové znalosti i dovednosti se podstatně liší. Jedni budou lingvistiky znalí světoběžníci, kterým jazyk nečiní větší potíže, další se budou vinou neurčitých okolností mylně domnívat, že „jsou na jazyky tvrdí, hloupí a že se to nikdy nenaučí“, jiní nebudou angličtinu stíhat, protože třeba musí při studiu pracovat a stěží ušetří čas na tzv. „profilové předměty“ oboru. Pak tu budou samozřejmě ti, kteří doufají (opět mylně), že když „na to sednou“, musí jazyk za měsíc zvládnout (zvládli přece i jiné zkoušky), nebo jiní, jimž zkrátka nikdo nevysvětlil, jak se jazyk učit, jak k jednotlivým dovednostem přistupovat, kde vybírat materiály, s kým konzultovat a podobně. Tento materiál proto obsahuje rady, popisy a aktivity určené všem kategoriím studentů i nezkušených akademických pracovníků, kteří cítí, že by si měli v anglickém jazyce doplnit své vzdělání, a přitom nenacházejí k samostatnému studiu vhodný materiál. Někteří se budou hodit dvě nebo tři aktivity a jedna rada, jiní celý náš materiál prostudují do hloubky a pochopí, že se znalost angličtiny v akademickém prostředí vyplatí, pokud v ní nespatřujeme sumu naučených oborových slovíček vložených do gramatických konstrukcí, ale naopak v ní odhalíme prakticky využitelné konkrétní dovednosti v široké oblasti mezilidské komunikace.

Nyní je snad zřejmé, že příručka nebude pojednávat o tom, které slovíčka a poučky se naučit, a nebude ani odborně-teoretickým příspěvkem v oboru lingvistiky, pedagogiky či

didaktiky anglického jazyka. Naše kniha je spíše řadou úvah nabízejících možnosti, jak má člověk postupovat, aby se mu podařilo ovládnout základní dovednosti, které má vysokoškolsky vzdělaný člověk v anglickém jazyce ovládat. Tato publikace představí vlastní pojem akademické angličtiny a dále přinese hlubší pohled na stěžejní jazykové oblasti, jakými jsou čtení, poslech, mluvení, psaní, práce se slovní zásobou a mluvnickými jevy v akademickém prostředí. Celkové zaměření se sice kloní k potřebám humanitních a vysloveně netechnických oborů, nicméně při současné míře prolínání vědeckých oblastí by měla být většina materiálu s jistou mírou kritického přístupu bez obtíží použitelná v celé šíři odborných disciplín.

Jak s textem pracovat?

Jak jsme již předznamenal, jedná se o materiál k samostudiu, a proto je dobré uvést pár slov k organizaci textu a k možnostem jeho využití.

1. **Teoretické pasáže** – jsou představeny v češtině s cílem snazšího pochopení podstaty jednotlivých okruhů a dovedností. Z důvodu efektivní práce s textem jsme současně omezili lingvistickou a gramatickou terminologii na minimum, abychom vyšli vstříc všem, pro které by mohly neznámé termíny znamenat zbytečné komplikace. Pro lepší přístupnost je styl českých textů odlehčený, často s notnou dávkou nadsázky.
2. **Praktická cvičení** – jsou vždy v anglickém jazyce. Naprostá většina příkladů je vybrána z autentických zdrojů akademické angličtiny nebo vytvořena rodilými mluvčími tak, aby této úrovni odpovídala. Náročnost jednotlivých cvičení se značně liší, neboť odráží možnou škálu různých úrovní a potřeb všech, kteří s touto publikací budou pracovat. Neboli každá aktivita může připadat někomu příliš snadná, jinému odpovídající a dalšímu překvapivě složitá. Dvojjazyčnost zadání a instrukcí u cvičení má za cíl vyloučit možná nedorozumění. K tomu je nutné dodat, že nabízíme dvojí zadání, a nikoli dvě jazykové varianty téhož – v některých případech může každá verze nést mírně odlišné informace vycházející například z kulturních rozdílů obou řečí. Současně je dobré vědět, že jednotlivé série anglických aktivit navazují na teoretické výklady v češtině a některá cvičení mohou využívat dovedností procvičených na předešlých stránkách nebo se na ně odvolávat.
Samostatnou kapitolu pak tvoří ve cvičeních užití vlastních jmen. Z důvodu mezinárodní provázanosti akademického prostředí jsme často volili jména neevropského původu, abychom nabídli vhodnou přípravu na situace, při nichž budou naši kolegové a partneři pocházet nejen z Velké Británie nebo USA, ale také z Nigérie či Jižní Koreje.
3. **Klíč / možné odpovědi** – tvoří důležitou součást tohoto materiálu. Možné odpovědi často nabízejí vysvětlení jevu či důležitou poznámku k jeho užití. Na druhou stranu je třeba zdůraznit, že skutečně nabízíme pouze některé z nepřeberného množství možných odpovědí (zejména u aktivit s otevřenými tvůrčími řešeními), a pokud se některá řešení s našimi možnými odpověďmi neshodují, nemusí to v žádném případě znamenat, že ten, kdo s učebnicí pracuje, aktivitu nevyřešil správně.
4. **Evropský referenční rámec a jeho úroveň B2** – jsou zde zmíněny z toho důvodu, abychom dokázali odhadnout úroveň samostatného uživatele (B2) požadovanou kupříkladu většinou oborů Masarykovy univerzity. Popis dovedností za každou z kapitol je pouhým shrnutím či parafrází přesně a detailně popsaných kompetencí, které jsou k dispozici pro každou úroveň na stránkách MŠMT.

5. **Internetové odkazy** – jsou nutnou součástí každé výukové publikace. V době vydání této knihy byly všechny internetové odkazy funkční, což na druhou stranu nemůžeme do budoucna zajistit. V případě nefunkčnosti některých odkazů lze kontaktovat webové stránky Centra jazykového vzdělávání Masarykovy univerzity (<https://www.cjv.muni.cz/>), které by měly nové odkazy či jejich obdoby uvádět.

Při práci s touto publikací vám přejeme příjemné a inspirativní seznámení s oblastmi používání anglického jazyka, které by pro vás mohly být ve vysokoškolském prostředí užitečné. Současně doufáme, že díky následujícím stránkám získáte na akademickou angličtinu nový pohled, objevíte její krásu a kouzlo, odhalíte její nástrahy a prostřednictvím našich aktivit pochopíte, že ovládnutí akademické angličtiny je podstatně zajímavější i zábavnější, než jste se dosud domnívali.

Autoři

Poděkování

V úvodu druhého vydání této publikace bychom rádi vyslovili poděkování všem kolegyním a kolegům z různých univerzit, kteří ji ve svých hodinách používali a kteří nás průběžně upozorňovali na možnosti úprav, oprav a vylepšení. Jejich zasvěcené připomínky, praktické poznámky a cenné rady týkající se osobitosti anglického a českého jazyka v akademickém prostředí i mimo něj přispěly k mnoha užitečným změnám. Obdobně velký dík patří i stovkám studentů, kteří byli vystaveni studiu a práci s materiály této knihy a kteří svými reakcemi na zadání a cvičení pomáhali formovat podobu aktualizovaného vydání. Značný vděk musíme vyjádřit také Centru jazykového vzdělávání Masarykovy univerzity za poskytnuté zázemí, vysokou míru pochopení i veškerou podporu, které se nám v průběhu práce dostávalo. V neposlední řadě bychom pak rádi ze srdce poděkovali rodinám a přátelům všech autorů, bez jejichž tolerance, porozumění, účasti a pomoci by vytvoření druhého vydání této knihy nebylo vůbec myslitelné.

Uvedení do problematiky akademické angličtiny

1.1 Anglický jazyk (English language)

Angličtina představuje v současnosti jazyk stěží přehlédnutelný. Je mateřtinou přibližně tří set třiceti milionů obyvatel naší planety, což ji řadí na jedno z předních míst pomyslného žebříčku nejrozšířenějších řečí světa. Zároveň jde o jazyk poměrně hezký, se skvělým rodokmenem a slavnou minulostí, ale především nesmírně užitečný.

Současná podoba angličtiny je vcelku jedinečná. Samotná řeč totiž prodělala bouřlivý a živelný vývoj. Její původní germánskou podobu přinesly na Britské ostrovy kmeny Anglů a Sasů, které díky své výřečnosti a průbojnosti umlčely zpěvné Kelty a do Skandinávie vytlačily své divočejší dánské a norské příbuzné. Stará angličtina přitom ještě ráda využívala prakticky všech vymožeností, jež si mnohé evropské jazyky udržují dodnes; Anglosasové tehdy mimo jiné skloňovali i časovali.

O několik století později došla část obyvatel Albionu k přesvědčení, že bude nejlépe na germánskou minulost ostrovní řeči zapomenout a že bude zajímavější hovořit francouzsky. Rozšíření románského jazyka za Lamanšský průliv přitom rozhodně nelze přičítat jeho pověstné zvukomalebnosti ani hovornosti Normanů, nýbrž spíše kvalitnějšímu vojenskému vybavení a lepšímu diplomatickému umění francouzsky mluvících Evropanů. Ostatně jazyk diplomacie si na ostrovech oblíbili natolik, že kupříkladu ještě mírová smlouva mezi Velkou Británií a nově vzniklými Spojenými státy americkými (tedy mezi dvěma zeměmi, jejichž obyvatelstvo hovoří anglicky) z roku 1783 byla sepsána ve francouzštině.

Mezitím ovšem běžní obyvatelé Britských ostrovů (samozřejmě s výjimkou výše zmíněných diplomatů) usoudili, že nejlepší bude vytvořit si jazyk docela nový, lepší, který bude plně odpovídat potřebám člověka moderního věku. Současné angličtině tak dalo základ spojení drsné germánské anglosaštiny s noblesní francouzštinou, pro zpestření do ní bylo vloženo několik set latinských a řeckých slovíček, přípon a předpon. Vyjádření úcty porobeným či vyhnaným národům se odrazilo v přijetí několika desítek slov dánského či norského původu a přibližně patnácti výrazů přejatých od starých Keltů (např. *car*, *whisky* nebo *menhir*).¹

Nejdůležitější rys nového jazyka představoval radikální příklon k mimoslovní komunikaci. Britové pochopili jednu neskonale důležitou věc: vlastní užití slov sehrává při dorozumívání člověka s člověkem jen zanedbatelnou úlohu. Daleko podstatnější vliv má držení těla, gestikulace, mimika a dobře zvolená intonace. S tímto vědomím pak zredukovali gramatiku i slovní tvary na minimum. Jinými slovy, v moderní angličtině je jazyková stránka řeči zjednodušena do té míry, že člověku může být vlastně jedno, co říká. Záleží na duchapřítomnosti a důvtipnosti osoby, se kterou se hovoří, přičemž vše podstatné z konkrétní situace vyplyne stejně samo.

¹ Odborná literatura samozřejmě uvádí, vyjma vlastních jmen a zeměpisných názvů, velké množství anglických slov, která mají svůj původ v některém z keltských jazyků, nicméně ta se prý do moderní angličtiny dostala oklikou, a sice z větší části prostřednictvím latiny a francouzštiny. (McArthur, 1992, s. 202–204)

Jistě, toto tvrzení se může zdát dosti odvážné, ale jak brzy zjistíme, není daleko od pravdy. Angličtina je totiž vskutku především jazykem souvislosti. My, kdo nejsme rodilí mluvčí, můžeme mnohdy znát veškerá slovíčka ve větě, na kterou v textu hledíme nebo které nasloucháme, a přesto nám její smysl naprosto uniká. Důvod je nasnadě: angličtina je jazyk osobitý, a cizinec hodlající zvládnout tuto pozoruhodnou řeč proto musí mít na paměti tři základní pravidla, rozvedená v následujících dílčích kapitolách.

1.1.1 Angličan² neví!

Pro Angličany může být již běžná konverzace nečekaným dobrodružstvím. Pokud se domníváte, že Angličan stojí při každodenních rozhovorech nohama pevně na zemi nebo že je snad z monologu svého krajana o mnoho moudřejší než my, nedejte se mýlit. Není! Angličan sice vnímá proud jemu známých slov o poznání snadněji než my, to je však dáno pouze tím, že je od mala vycvičen ke schopnosti být vždy ve střehu a neustále odhadovat, kde mu situace podá pomocnou ruku a kdy mu co (popřípadě kdo) napoví, o co vlastně jde. Než se tak stane, oddává se Angličan-romantik vlastním rozervaným představám, jeho strízlivější kraján vypočítává možnosti, na které se musí předem připravit, a Angličan-cholerik rozbíjí fotbalový stadion nebo do sebe nekontrolovatelně lije jednu whisky za druhou. Ať tak či onak, všichni stejně dychtivě očekávají chvíli, která jim naznačí, o co by se mohlo v dané situaci jednat. Takový okamžik přichází tu dříve, tu později a někdy nepříjde nikdy. Nevěříte? Podívejme se na jednoduchý příklad:

Představme si, že nasloucháme osobě pronášející větu: *And my neighbour said: "I came into the room and saw my cousin's best friend kissing a total stranger. I was shocked!"* Popisovaný šok však mluvčí doprovodí nadměrnou výmluvným gestem a zmáčí svršky několika přítomných obsahem své sklenky. Společnost v tu chvíli na samotný příběh zapomíná a vrhá se na čištění, sušení, přijímání omluv a nabízení pomoci zmáčeným.

Kdyby ona věta zazněla z úst Čecha, Němce či Španěla, okamžitě bychom si udělali obrázek, kdo koho viděl a kdo koho líbal. Ne tak v angličtině! V této roztomilé řeči se ony dvě prosté věty stávají hádankou, ne-li dokonce detektivním příběhem! (Není divu, že detektivky vymysleli a dodnes v nich značně vynikají zejména anglicky píšící autoři. Detektivní žánr jim není chvilkovou kratochvílí, nýbrž každodenní, k přežití nutnou samozřejmostí!) A tak zatímco se čistí polité svršky, vyvstává tu spousta nezodpovězených otázek. Byla tu řeč o sousedovi nebo o sousedce? Účastnila se líbání nejlepší přítelkyně sousedovic bratrance či sestřence? Nebo to snad byl přítel sousedů? A došlo zde k polibku se záhadným cizincem nebo cizinkou? Jinými slovy, Angličan nejenže netuší, v jakém příbuzenském vztahu se osoby nacházejí, ale není si ani jist, zda se jedná o šok homo- či heterosexuálního ražení! Někteří z nás si již jistě hbitě spočítali, že možných kombinací dalšího rozvíjení našeho příběhu může být třeba šestnáct!

2 Slovo „Angličan“ je na tomto místě zvoleno zástupně v jinak zcela neobhajtelném významu „rodilý mluvčí anglického jazyka“. Důvod je prostý: nejvíce se podobá slovu „angličtina“. Ve skutečnosti stejně tak neví Jihoafričan, Kanadčan ani Novozélandčan, ale vyjmenovávat všechny národnosti, které nevědí, by bylo mírně nepraktické. Tímto se současně omlouváme všem, kteří máte k výrazu „Angličan“ ryze záporný vztah na základě špatných zkušeností s nepříjemně strohou, nabubřelou a sucharskou osobou z onoho ostrůvku na severozápadě Evropy (např. imigračního úředníka, nadšeného obhájce Brexitu nebo nemyslně žárlivou manželku toho šarantního pána, o jehož děti bylo třeba se několik týdnů starat).

Z čehož plyne:

1. Nesázejme na jistotu!
2. Zapojme fantazii a buďme vždy ve střehu!
3. S každým následujícím slovem buďme připraveni alespoň na šestnáct možností zvratu!

1.1.2 Anglická slova nemají význam!

... tedy jeden jediný. Jak již bylo zmíněno, angličtina na své cestě pozoruhodným vývojem k dnešnímu stavu rezignovala na puntičkářství a většině slov přiřadila vícero významů. Této libůstce se říká „polysémie“.³

Povědomí o smyslu některého slova je tedy ve své podstatě chvályhodné, nejsme-li však ochotni připustit, že kdekteré slovo oplývá až desítkami významů, budeme si s angličtinou rozumět jen stěží. Angličané se totiž orientují především podle souvislostí neboli kontextu.

Uvidíme-li kupříkladu skupinku lidí, která stojí nad stolem s pozdviženými číši, a uslyšíme-li: *this deserves a toast*, mělo by nás logicky napadnout, že se společnost v následujících chvílích nehodlá cpát nepřítomnými krajíčky opečeného chleba, ale že *toast* může mít i jiný význam. Zde lze snad ze situace odhadnout, že obdobou anglického *toast* bude v tomto případě český „přípitek“. (Gramatiky znalé navíc zarazí onen neurčitý člen, neboť vědí, že *toast* ve smyslu opečeného chleba je podstatné jméno nepočítatelné.)

Anebo: Jsme si jisti, že známe přesný význam tak prostého slovíčka, jakým je, dokonce i v češtině často používaný, výraz *fine*? Uvidíme:

It was a fine (pěkný) summer day. A fine (krásná) young lady with fine (jemnými) features was wearing a fine (ryzí) gold chain around her neck and was feeling fine (dobře). Yesterday she gave a fine (vynikající) performance to the policeman who stopped her and gave her a £100 fine (pokutu) for parking illegally. She was on her way to the Fine Arts Gallery (Galerie výtvarných umění) where she planned to meet her three fine (vybrané) friends. When asked how she was feeling she answered "just fine!" (strašně).

Pokud nás zajímá, kam až může taková mnohovýznamovost zajít, pak bychom měli vědět, že vítězem anglické polysémie je nenápadné slovíčko *set*. Toto slovo v sobě skrývá celcé dvě stovky významů, z čehož přibližně šedesát jich připadá na podstatná jména, dvakrát víc na slovesa a dalších deset na jména přídavná (Bryson, 1990, s. 60–62).

A to ještě není všechno! Angličané dokázali svoji zálibu v mnohovýznamovosti dohnat až k dokonalosti, takže disponují slovy, jejichž význam může být v různých situacích dokonce protikladný! Pro ilustraci nahlédněme do dvou sklenic a pronikněme přítom do významu slova *quite*:

This one is quite full. Tahle je docela plná. = **Není** úplně plná!
That one is quite empty. Tamta je úplně prázdná. = **Je** úplně prázdná!

3 Nehodláme-li se věnovat kariéře profesionálního lingvisty, což je mimochodem práce blížící se svou podstatou téměř adrenalinovému sportu, můžeme tento výraz okamžitě zapomenout.

Z čehož plyne:

1. Známe-li jeden, dva či deset významů některého slova, nebojme se – v nestřeženém okamžiku nás jistě překvapí významem zbrusu novým!
2. Pokud nám význam slova, který známe, nedává v daném kontextu smysl, okamžitě hledejme nový:
 - Odhadujme z kontextu!
 - Nechávejme si jeho smysl vysvětlit!
 - Pátřejme ve slovnících!

1.1.3 Nic není správně!

... anebo jinak, z o poznání příznivější perspektivy: v angličtině se čistě teoreticky nemůžeme splést – v angličtině není arbitra!

Při pohledu na předchozí dva body je zcela logické, že současná angličtina není přítelkyní pevných pravidel. Vezměme si příklad výslovnosti. Pokud jsme nějakou zákonitost objevili, jedná se o výjimku, nikoli pravidlo! Podívejme se např. na výslovnost slov *done* – *gone* – *lone* či *door* a *blood* a pochopíme, o čem je řeč. Ještě divočejší příklady nabízí gramatika, ale o té bude řeč později. Prvním pravidlem anglického jazyka je tedy zásada, že jeho pravidla jsou pravidelná tak přibližně z 60 %, přičemž zbývajících 40 % tvoří výjimky a výjimky z výjimek a výjimky z výjimek z výjimek. Důvodem k tomuto osvědčenému a léta dobře fungujícímu chaosu je fakt, že Angličané mají všeobecný odpor k autoritám, které by jim měly určovat, co se jak má dělat. Používají prostě *common sense*⁴, se kterým si vystačí.

Angličané nedisponují ani žádnou institucí, která by byla ochotna či dokonce schopna zjistit nebo stanovit, co je v anglickém jazyce správné a co nikoli. Nehledejme proto v Londýně, Canberě či Washingtonu obdoby ústavů jazyka českého a francouzských akademií, nenajdeme je. Ne že by mnozí po takových svatostáncích jazyka nevolali. Již Daniel Defoe, podobně osaměle jako jeho Robinson, volal svého času, tedy přibližně roku 1697, po zřízení akademie anglického jazyka po vzoru akademie francouzské a tvrdil: *The Work of this Society shou'd be to encourage Polite Learning, to Polish and refine the English Tanguage, and advance the so much neglected Faculty of Correct Language, ... to Establish Purity and Propriety of Stile, and to purge it from all the Irregular Additions that Ignorance and Affectation have introduc'd.*⁵ Jak vidno, neuspěl. Ani Defoe, ani nikdo po něm. Autoritu v systému anglického jazyka nehledejme, nenajdeme ji. Autoritou je jazyk sám!

Z čehož plyne:

1. V angličtině neplatí „toto je správně“, ale „tak se to obvykle říká“.
2. Známe-li pravidla, buďme si jisti, že téměř v polovině případů nebudou platit!
3. Neučme se nazpaměť poučky! V angličtině se řiďme zdravým rozumem (tedy tím anglickým)!

4 Pod pojmem *common sense*, tedy něco jako „zdravý rozum“, je třeba chápat ryze anglické přesvědčení o existenci jistého druhu střízlivého uvažování a určité přirozené schopnosti člověka přemýšlet, vytvářet správná rozhodnutí a následně se v souladu s nimi prakticky a rozumně chovat. Zbytek světa se zatím k jeho existenci staví poněkud skepticky, čemuž se po zahájení Brexitu nelze divit. Například čeština se snaží popisovat přemýšlení výrazem v postindustriální epoše mírně vyčpělým, a sice odkazem na „rozum selský“.

5 „Práce takové společnosti by měla spočívat v podpoře výuky kultivovaného anglického jazyka, v broušení a třibení anglického jazyka, v prohlubování tak často přehlížené schopnosti používat správného jazyka ... měla by ustanovit čistou formu jazyka a jeho odpovídající styl a vyloučit z něj všechny zavádějící nadbytečné prvky, které do něj vnesla neznalost a afektovanost.“ (Defoe, 1697, v McArthur, 1992, s. 8)